

Nekrologas • Obituary • Некролог

Jakovas HELERIS

1905–2008

2008 m. rugpjūčio 5 d., eidamas 103-iusius metus, Izraelyje mirė Lietuvos nusipelnęs inžinierius, buvęs ilgametis Lietuvos energetikos instituto Kompleksinių energetikos tyrimų laboratorijos vadovas ir vienas jos įkūrėjų Jakovas Heleris.

Jakovas Heleris gimė 1905 m. lapkričio 28 d. Kaune. 1930 m. jis baigė Lježo (Belgija) universiteto Montefiorės elektrotechnikos institutą ir įgijo inžinieriaus elektrotechniko, gi 1931 m. dar ir inžinieriaus radiotechniko diplomus. Baigęs studijas, dirbo įvairiose privačiose firmose, Lježo universitete ir Vokietijoje. 1940 m. tapo Vyriausiosios energijos valdybos sektoriaus vadovu. Visus karo, 1941–1946, metus dirbo vyriausiuoju energetiku Saratovo specialios paskirties įmonėje. Praūžus Antrojo pasaulinio karo audroms, ėjo atsakingas Lietuvos valstybinės plano komisijos energetikos ir kuro skyriaus viršininko pareigas.

1948 m. Lietuvos mokslų akademijos sistemoje įsteigus Technikos mokslų institutą, tapo Energetikos poskyrio jaunesniu moksliniu bendradarbiu, čia sprendė miestų šilumos tiekimo problemas, lygiagrečiai skaitė paskaitas Kauno valstybiniame universitete ir Lietuvos žemės ūkio akademijoje. 1952 m. Technikos mokslų institutą reorganizavus į Fizikos-technikos institutą, Energetikos poskyrio vadovu buvo paskirtas inž. Jakovas Heleris. Jam vadovaujant buvo parengta Lietuvos vietinių energijos išteklių naudojimo schema. Ypač reikšmingi tyrimų rezultatai buvo paskelbti 1955 m. parengtoje studijoje „Lietuvos TSR energetikos perspektyvinis išvystymas ryšium su kompleksiniu Nemuno kaskados panaudojimu“, buvo išanalizuotas ir elektros energijos tiekimo sistemos sukūrimas.

1956 m. Fizikos-technikos institutą pertvarkius į kelis institutus, Lietuvos MA Energetikos ir elektrotechnikos instituto Bendrosios energetikos sektoriui buvo pavesta tirti Lietuvos energijos išteklius, spręsti racionalaus jų panaudojimo uždavinius, rengti energetikos šakų plėtros programas. Šiam sektoriui, kuris 1966 m. pavadintas Kompleksinių energetikos tyrimų laboratorija, iki 1980 m. pabaigos sėkmingai vadovavo Jakovas Heleris, šias pareigas ėjęs net 28 metus. Tuo laikotarpiu buvo atlikta ir Valstybiniam plano komitetui pateikta daug reikšmingų darbų apie gamybinių jėgų išvystymą ir išdėstymą, Lietuvos energetikos sistemos plėtrą ir jos racionalią integraciją į TSRS Šiaurės vakarų regiono energetikos sistemas ir kt. Pasižymėjo kaip ryškus lyderis, jam vadovaujant laboratorijoje buvo pa-

rengta apie 30 biudžetinių temų ir Vyriausybės pavedimų ataskaitų. Aktyviai bendradarbiauta su centrinių buvusios TSRS energetikos institutų žymiaisiais specialistais ir kitų sąjunginių respublikų mokslininkais. Pasižymėjo rengiant monografijas ir straipsnių rinkinius, spaudoje paskelbė per 80 mokslinių straipsnių, skaitė pranešimus daugelyje respublikinių ir sąjunginių konferencijų. 1965 m. kartu su žinomais Latvijos ir Estijos energetikos tyrimų vadovais J. Mazuru ir L. Vaiku parengė pranešimą Pasaulio energetikos tarybos kongresui. Jakovas Heleris laboratorijoje dirbo iki 1990 m. pabaigos, kai išvyko gyventi pas šeimos artimuosius į Izraelį. Velionio stažas įvairiose energetikos institucijose net 42 metai.

Jakovas Heleris buvo talentingas vadovas, nuoširdus, plačios erudicijos, gerbiamas ne tik bendradarbių, bet ir visų jį pažinojusiųjų. Jis paliko ženkliai įvairiapusiškos savo veiklos pėdsakus. Šviesus jo atminimas išliks Lietuvos energetikos instituto darbuotojų ir visų su juo ilgus metus dirbusių ir bendravusių atmintyje.

Redakcinė kolegija